

Skandal ryżowy w Polsce

Poniższy briefing dotyczy obecności na polskim rynku ryżu **genetycznie modyfikowanego, który nie jest zatwierdzony do konsumpcji nigdzie na świecie** i który w sposób całkowicie niekontrolowany wydostał się z amerykańskich pól testowych, zanieczyszczając podaż ryżu na świecie. Ostatnie dane dotyczące poziomu zanieczyszczenia mówią o ponad 30% ryżu eksportowanego z USA (1). Nielegalny ryż znajdował się również na półkach polskich sklepów. Greenpeace przeprowadził badania, które wykazują, że pomimo uspokajającego komunikatu GISu (Główny Inspektorat Sanitarny), informującego o wycofaniu skażonych towarów z obrotu, istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że działania GIS oraz sieci detalicznych i dystrybutorów ryżu nie doprowadziły do zdjęcia zmodyfikowanego ryżu z rynku. Poniżej znajduje się zestawienie faktów i kalendarz wydarzeń, które pokazuje że:

- system kontroli żywności przed skażeniem GMO jest dziurawy
- konsumenci nie otrzymują właściwych informacji i w związku nie mają możliwości powstrzymania się od konsumpcji nielegalnego ryżu

Oraz stawia dodatkowe pytania, na które obywatele powinni uzyskać odpowiedź.

Ryż LL601 - ryż GMO, który nigdzie na świecie nie został zatwierdzony do spożycia przez ludzi lub zwierzęta, przedostał się z amerykańskich pól testowych firmy Bayer Crop Science (jeden z oddziałów Bayera) do ryżu eksportowanego m.in. do Europy. Skandal wybuchł w sierpniu, gdy okazało się, że ryż ten znajduje się w sprzedaży w wielu krajach UE. Komisja Europejska nakazała wszystkim krajom członkowskim przeprowadzenie testów na obecność tego produktu na ich terenie. (Decyzja z dnia 5 września br. 2006/601/WE) Do tej pory zdecydowana większość krajów potwierdziła oficjalnie kontaminację i zaczęła wycofywać towar z półek. Podano także nazwy towarów zawierających GMO i w wielu przypadkach zagwarantowano możliwość zwrotu zakupionego towaru. Komisja wprowadziła także wymóg przeprowadzania szczegółowych badań na obecność ryżu LL.

W Polsce za przeprowadzenie badania mającego na celu wykrycie ewentualnego skażenia, odpowiedzialny jest Główny Inspektorat Sanitarny, który dopiero 8/11 b.r. wydał oficjalne oświadczenie w tej sprawie, stwierdzając, że przebadano 48 próbek, z których 3 okazały się zawierać zmutowany ryż. Według podanego komunikatu zanieczyszczone próbki odnaleziono jedynie w trzech województwach – pomorskim, zachodniopomorskim i dolnośląskim. GIS nie podał do wiadomości publicznej nazw zanieczyszczonych produktów i przekazał, że towar ten został usunięty ze sprzedaży.

Greenpeace niezależnie zbadał produkty znajdujące się na rynku. Na początku listopada na zlecenie naszej organizacji badania potwierdzone przez rządowe laboratorium w Niemczech wykazały, że 3 spośród 15 badanych próbek zawierają nielegalny ryż. Produkty te zostały zakupione w Warszawie. **W oświadczeniu GIS brak jest danych dotyczących kontaminacji w województwie mazowieckim.**

Skażony ryż znalazł się w produktach firm Bosto i Sawex. Dysponujemy pisemnym zapewnieniem z Bosto, że produkty tej firmy są „czyste” pod względem skażenia odmianą GM. Bosto to spółka należąca do hiszpańskiej firmy Ebro Puleva będącej największym dystrybutorem ryżu na świecie. Według raportu z przełomu 2003 i 2004 Sawex był trzecim, co do wielkości dystrybutorem ryżu w Polsce. Produkty ryżowe obu tych firm znajdują się w pierwszej dziesiątce najlepiej sprzedających się produktów ryżowych w Polsce. (ten sam raport).

Ebro Puleva wysłał również do Greenpeace list zapewniający, że w związku z zaistniałą kontaminacją firma ta w sierpniu 2006 wstrzymała wszelki import ryżu ze Stanów Zjednoczonych.

W połowie października Greenpeace wysłał pismo wraz z opisem skandalu ryżowego do kluczowych detalistów z zapytaniem, czy i jakie podejmują kroki w celu sprawdzenia, czy ryż LL601 znajduje się u nich w sprzedaży i ewentualnego usunięcia go z półek. Zaskakujące jest po pierwsze to, że odpowiedź uzyskaliśmy tylko od niewielkiej liczby detalistów, gdyż w świetle prawa unijnego (Regulation (EC) No 178/2002) to właśnie na przedsiębiorcach zajmujących się dystrybucją i sprzedażą żywności ciąży obowiązek zapewnienia i wykazania, że sprzedawany przez nich towar spełnia wymogi prawa żywnościowego oraz nie zawiera zanieczyszczonych produktów.

Ryż Bosto zakupiono w sklepie Leclerc, ryże Halina i Britta (Sawex) - w Auchan. Nie otrzymaliśmy żadnej

odpowiedzi z sieci Leclerc i list od Auchan dotyczący jedynie produktów ich marki, nie zaś marek innych producentów.

Podobną odpowiedź dotyczącą produktów marki własnej uzyskaliśmy także 13/10/06 od sieci Tesco, w której przekazano zapewnienie, że ryż, wobec którego istniało podejrzenie kontaminacji, zidentyfikowano i zutylizowano w obecności polskich władz sanitarnych. Tymczasem 15/11/06 Gazeta Wyborcza – Wrocław podała, że GIS nakazał wycofać zmodyfikowany ryż z dolnośląskich sklepów sieci Tesco i Auchan. Wyborcza prawdopodobnie powołała się na informację pierwotnie opublikowaną w Radiu Wrocław:

„W dolnośląskich sklepach sieci Auchan i Tesco wykryto genetycznie zmodyfikowany ryż, niedopuszczony do obrotu w Unii Europejskiej. Jak zapewnia Główny Inspektor Sanitarny wszystkie partie ryżu zostały już wycofane ze sklepowych półek. Zmodyfikowany genetycznie ryż trafił do sklepów we Wrocławiu, Jeleniej Górze, Lubinie, Wałbrzychu, Głogowie, Świdnicy, Jaworze i Bolesławcu - powiedziała Elżbieta Peszko-Bilska z wojewódzkiej stacji Sanepidu we Wrocławiu”.

Daty opublikowania raportu GIS i komentarza przedstawiciela Sanepidu sugerują, że zanieczyszczony ryż mógł zostać odkryty w województwie dolnośląskim po przesłaniu do Greenpeace oświadczenia Tesco.

W Wielkiej Brytanii i Irlandii w wyniku wykrycia afery ryżowej sieć Tesco wycofała z obrotu ryż GMO.

W obecnym skandalu ryżowym istnieje wiele niejasności i niedomówień. Greenpeace uważa, że obowiązkiem władz i firm czerpiących zysk ze sprzedaży żywności jest ich wyjaśnienie oraz spełnienie stawianych żądań.

(1) GM Free Cymru (Walia wolna od GMO) odkryło, że siedmiu eksporterów należących do Amerykańskiej Federacji Ryżowej przetestowało około 700 próbek pomiędzy wrześniem i październikiem 2006. 32% puli wykazało zanieczyszczenie cechami Liberty Link (LL). Dwie odmiany potwierdzone w testach to LL601 i LL62, obie nielegalne w eksporcie do Unii Europejskiej.